

Житомирська політехніка	МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ «ЖИТОМИРСЬКА ПОЛІТЕХНІКА» Система управління якістю відповідає ДСТУ ISO 9001:2015	Ф-21.06- 05.01/052.00.1/ М/ОК1-023
	Екземпляр № 1	Арк 11 / 1

ЗАТВЕРДЖЕНО

Вченою радою факультету
національної безпеки, права та
міжнародних відносин

01 вересня 2023р.,



Лариса СЕРГІЄНКО


РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ ОК1 «МЕТОДОЛОГІЯ НАУКОВИХ ДОСЛІДЖЕНЬ»

для здобувачів вищої освіти освітнього ступеня «магістр»
спеціальності 052 «Політологія»


освітньо-професійна програма «Політичний менеджмент і PR»
факультет національної безпеки, права та міжнародних відносин
кафедра права та правоохоронної діяльності

Схвалено на засіданні кафедри
права та правоохоронної
діяльності

29 серпня 2023 р., протокол № 8
Завідувач кафедри

 Іван ДРАГАН

Гарант освітньо-професійної
програми

 Вікторія ЗАГУРСЬКА-
АНТОНЮК

Розробник: д.н.д.у., професор, завідувач кафедри права
та правоохоронної діяльності Іван ДРАГАН

Житомир

2023 – 2024 н.р.

Житомирська політехніка	МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ «ЖИТОМИРСЬКА ПОЛІТЕХНІКА» Система управління якістю відповідає ДСТУ ISO 9001:2015	Ф-21.06- 05.01/052.00.1/ М/ОК1-023
	Екземпляр № 1	Арк 11 / 2

1. Опис навчальної дисципліни

Найменування показників	Галузь знань, спеціальність, освітній ступінь	Характеристика навчальної дисципліни
		денна форма навчання
Кількість кредитів – 4	Галузь знань 05 «Соціальні та поведінкові науки»	Обов'язкова
Модулів – 1	Спеціальність 052 «Політологія»	Рік підготовки:
Змістових модулів – 2		1-й
Загальна кількість годин - 120		Семестр
		1-й
Тижневих годин для денної форми навчання: аудиторних – 3 самостійна робота – 4,5	Освітній ступінь: «магістр»	Лекції
		32 год.
		Практичні
		16 год.
		Лабораторні
		-
		Самостійна робота
72 год.		
	Індивідуальні завдання: -	
	Вид контролю: залік	

Частка аудиторних занять і частка самостійної та індивідуальної роботи у загальному обсязі годин з навчальної дисципліни становить:

для денної форми навчання – 40 % аудиторних занять, 60 % самостійної та індивідуальної роботи.

Житомирська політехніка	МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ «ЖИТОМИРСЬКА ПОЛІТЕХНІКА» Система управління якістю відповідає ДСТУ ISO 9001:2015	Ф-21.06- 05.01/052.00.1/ М/ОК1-023
	Екземпляр № 1	Арк 11 / 3

2. Мета та завдання навчальної дисципліни

Нова освітня парадигма потребує переходу від фронтальної організації навчання до індивідуальної, від накопичення знань як самодостатнього процесу до виховання вміння оперувати здобутими знаннями. Тому актуальним є методичне забезпечення процесу оволодіння здобувачами вищої освіти практичними навичками науково-дослідної діяльності, яка формує системність та логічність професійного мислення, творчість та цілеспрямованість майбутньої діяльності. Успішне володіння навичками дослідження і творчої роботи магістрами допомагає їм порівняно легко включатися в професійну діяльність, переводити наукові знання в практичну площину. У зв'язку з цим до навчальних курсів включено спеціальну навчальну дисципліну «Методологія наукових досліджень».

Метою навчальної дисципліни є набуття та поглиблення знань здобувачів вищої освіти щодо основних положень та відомостей про роль і місце науки у розвитку суспільства, про закономірності розвитку науки, про організацію та шляхи забезпечення наукових досліджень, про організацію та проведення наукових досліджень, а також щодо підготовки їх до самостійного навчання та виконання наукової роботи.

Завданнями вивчення навчальної дисципліни є:

Методичні: забезпечити підготовку майбутніх фахівців до самостійного навчання та проведення наукових досліджень на високому методологічному рівні, що дозволять вирішувати проблеми об'єктивно, з належним науковим обґрунтуванням.

Пізнавальні: сформувати знання з використання методів наукового пізнання для проведення науково-дослідної роботи.

Практичні: сформувати вміння здобувачів вищої освіти ставити перед собою завдання, для вирішення яких потрібний науковий пошук, а також організації, постановки та проведення науково-дослідної роботи.

Зміст навчальної дисципліни направлений на формування наступних **компетентностей**, визначених стандартом вищої освіти зі спеціальності 052 «Політологія»:

ЗК2. Здатність проводити дослідження на відповідному рівні.

ЗК4. Здатність до пошуку, оброблення та аналізу інформації з різних джерел.

ЗК10. Здатність оцінювати та забезпечувати якість виконуваних робіт.

СК3. Критичне осмислення проблем та принципів функціонування та закономірностей розвитку влади та публічної політики, політичних інститутів та процесів, гендерної політики, світової політики та політики окремих країн та регіонів.

СК5. Спроможність комплексно використовувати нормативу та емпіричну політичну теорію, методологію політичних досліджень та прикладного політичного аналізу.

Житомирська політехніка	МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ «ЖИТОМИРСЬКА ПОЛІТЕХНІКА» Система управління якістю відповідає ДСТУ ISO 9001:2015	Ф-21.06- 05.01/052.00.1/ М/ОК1-023
	Екземпляр № 1	Арк 11 / 4

СК9. Здатність аналізувати громадську думку, виявляти закономірності її функціонування в різноманітних сферах суспільного життя, оцінювати соціальні настрої та напрацьовувати рекомендації для прийняття рішень.

Отримані знання з навчальної дисципліни стануть складовими наступних **програмних результатів** навчання за спеціальністю 052 «Політологія»:

ПРН1. Застосовувати для розв'язування складних задач політології розуміння природи та значення політики як специфічного виду людської діяльності та особливої сфери пізнання, включаючи розвиток уявлень про політику та її сучасні інтерпретації, особливостей реалізації влади у різних політичних системах, їх соціально-економічного, історичного та соціокультурного контексту.

ПРН5. Планувати, оцінювати та забезпечувати якість виконуваних робіт відповідно до встановлених вимог.

ПРН8. Розробляти і реалізовувати наукові та прикладні проекти у сфері політології та з дотичних до неї міждисциплінарних напрямів з урахуванням методологічних, економічних, соціальних, правових та етичних аспектів.

3. Програма навчальної дисципліни

Модуль 1. ЗАГАЛЬНІ ПОЛОЖЕННЯ МЕТОДОЛОГІЇ НАУКОВИХ ДОСЛІДЖЕНЬ

Тема 1. Наука як система уявлень про світ

- 1.1. Сутність науки та її антиподи
- 1.2. Суб'єкти та об'єкти пізнання
- 1.3. Поняття наукової концепції, сутність гіпотези
- 1.4. Головні завдання науки XXI століття
- 1.5. Стани галузей знань
- 1.6. Особливості наукової революції
- 1.7. Критерії класифікації науки
- 1.8. Методика навчання, способи автономної організації практичної та теоретичної діяльності здобувачів вищої освіти

Тема 2. Поняття методології та методу у науковому дослідженні

- 2.1. Поняття про методологію досліджень.
- 2.2. Функції методології та види методології
- 2.3. Типологія та вибір методів наукового дослідження
- 2.4. Поняття системного, комплексного та цілісного підходу в науковому дослідженні
- 2.5. Специфіка критичного та аналітичного мислення
- 2.6. Сутність міждисциплінарного підходу в науці та освіті

Житомирська політехніка	МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ «ЖИТОМИРСЬКА ПОЛІТЕХНІКА» Система управління якістю відповідає ДСТУ ISO 9001:2015	Ф-21.06- 05.01/052.00.1/ М/ОК1-023
	Екземпляр № 1	Арк 11 / 5

Тема 3. Особливості методології політичних досліджень

- 3.1. Закони і категорії політології
- 3.2. Нормативно-онтологічний і емпірико-аналітичний підходи до аналізу політичних явищ.
- 3.3. Методологічні принципи об'єктивності, історизму і соціальний підхід.
- 3.4. Психологічні та інституційні підходи.
- 3.5. Біхевіористський метод у вивченні політичної поведінки особи і соціальних груп.
- 3.6. Сутність прикладного політичного аналізу.

Тема 4. Зміст та структура процесу наукового дослідження

- 4.1. Поняття наукового дослідження, його сутність та види.
- 4.2. Етапи проведення наукового дослідження.
- 4.3. Цінність інформації: достовірність, об'єктивність, своєчасність, повнота, суттєвість.
- 4.4. Види та джерела наукової інформації, способи фіксації інформації
- 4.5. Збирання, накопичення та обробка інформації в процесі дослідження

Модуль 2. ОРГАНІЗАЦІЯ НАУКОВИХ ДОСЛІДЖЕНЬ

Тема 5. Організаційне забезпечення науково-дослідної роботи здобувача вищої освіти

- 5.1. Взаємодія із науковим керівником
- 5.2. Вибір теми дослідження, її формулювання та обґрунтування
- 5.3. Вибір об'єкту дослідження
- 5.4. План наукового дослідження
- 5.5. Складання робочої методики наукового дослідження і основні вимоги до неї
- 5.6. Визначення теоретичного і практичного стану проблеми
- 5.7. Нагромадження матеріалів у процесі статистичних спостережень та їх аналіз

Тема 6. Узагальнення, обґрунтування висновків і пропозицій, оформлення науково-дослідної роботи

- 6.1. Зміст обґрунтування науково-дослідної роботи.
- 6.2. Схема обґрунтування: анотація, опис проекту (план реалізації проекту, ресурси, необхідні для реалізації проекту, результати реалізації проекту), бюджет.
- 6.3. Методи зведення й обробки результатів експериментальних досліджень: графічні, табличні.
- 6.4. Зміст і структура вступу, теоретичної частини, головних розділів.
- 6.5. Посилання на першоджерела використаних даних.

Житомирська політехніка	МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ «ЖИТОМИРСЬКА ПОЛІТЕХНІКА» Система управління якістю відповідає ДСТУ ISO 9001:2015	Ф-21.06- 05.01/052.00.1/ М/ОК1-023
	Екземпляр № 1	Арк 11 / 6

6.6. Підготовка висновків, пропозицій за результатами науково-дослідної роботи, їх об'єктивність і обґрунтованість.

Тема 7. Презентація результатів наукового дослідження

7.1. Підготовка до публічного виступу

7.2. Презентація обґрунтованих результатів дослідження для широкої аудиторії

7.3. Необхідність дотримання основних правил ведення дискусії

7.4. Засоби ефективного спілкування

Тема 8. Оформлення результатів наукового дослідження та їх впровадження в практику

8.1. Наукова публікація: поняття, функції, основні види

8.2. Наукова монографія, наукова стаття, тези

8.3. Методика підготовки та оформлення публікацій

8.4. Форми звітності при науковому дослідженні.

8.5. Оцінка ефективності наукових досліджень

8.6. Впровадження в практичну діяльність результатів наукових досліджень

Житомирська політехніка	МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ «ЖИТОМИРСЬКА ПОЛІТЕХНІКА» Система управління якістю відповідає ДСТУ ISO 9001:2015	Ф-21.06- 05.01/052.00.1/ М/ОК1-023
	Екземпляр № 1	Арк 11 / 7

4. Структура (тематичний план) навчальної дисципліни

Назви змістових модулів і тем	Кількість годин					
	денна форма					
	усього	у тому числі				
л		п	лаб	інд	с.р.	
1	2	3	4	5	6	7
МОДУЛЬ 1. ЗАГАЛЬНІ ПОЛОЖЕННЯ МЕТОДОЛОГІЇ НАУКОВИХ ДОСЛІДЖЕНЬ						
Тема 1. Наука як система уявлень про світ	15	4	2	X	X	9
Тема 2. Поняття методології та методу у науковому дослідженні	15	4	2	X	X	9
Тема 3. Особливості методології політичних досліджень	15	4	2	X	X	9
Тема 4. Зміст та структура процесу наукового дослідження	15	4	2	X	X	9
<i>Разом за модулем 1</i>	<i>60</i>	<i>16</i>	<i>8</i>	<i>X</i>	<i>X</i>	<i>36</i>
МОДУЛЬ 2. ОРГАНІЗАЦІЯ НАУКОВИХ ДОСЛІДЖЕНЬ						
Тема 5. Організаційне забезпечення науково-дослідної роботи здобувача вищої освіти	15	4	2	X	X	9
Тема 6. Узагальнення, обґрунтування висновків і пропозицій, оформлення науково-дослідної роботи	15	4	2	X	X	9
Тема 7. Презентація результатів наукового дослідження	14	4	1	X	X	9
Тема 8. Оформлення результатів наукового дослідження та їх впровадження в практику	14	4	1	X	X	9
МКР	2	X	2	X	X	X
<i>Разом за модулем 2</i>	<i>46</i>	<i>16</i>	<i>8</i>	<i>X</i>	<i>X</i>	<i>36</i>
Разом годин	90	32	16	X	X	72

Житомирська політехніка	МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ «ЖИТОМИРСЬКА ПОЛІТЕХНІКА» Система управління якістю відповідає ДСТУ ISO 9001:2015	Ф-21.06- 05.01/052.00.1/ М/ОК1-023
	Екземпляр № 1	Арк 11 / 8

5. Теми семінарських (практичних) занять

№ заняття (д/з ф.н.)	Назва теми	Кількість год (д/з ф.н.)
1	Тема 1. Наука як система уявлень про світ	2
2	Тема 2. Поняття методології та методу у науковому дослідженні	2
3	Тема 3. Особливості методології політичних досліджень	2
4	Тема 4. Зміст та структура процесу наукового дослідження	2
5	Тема 5. Організаційне забезпечення науково-дослідної роботи здобувача вищої освіти	2
6	Тема 6. Узагальнення, обґрунтування висновків і пропозицій, оформлення науково-дослідної роботи	2
7	Тема 7. Презентація результатів наукового дослідження	1
7	Тема 8. Оформлення результатів наукового дослідження та їх впровадження в практику	1
8	МКР	2
<i>Разом за семестр</i>		<i>16</i>

6. Завдання для самостійної роботи

Передбачається, що в період вивчення дисципліни студент самостійно розв'язує домашнє завдання, вивчає матеріал курсу в процесі підготовки до практичних занять та семінарів, а також в цілому перед сесією. Частка самостійної роботи при вивченні навчальної дисципліни складає 64 % та 85% відповідно для денної та заочної форм навчання.

№ з/п (д/з ф.н.)	Назва теми	Кількість год (д/з ф.н.)
МОДУЛЬ 1. ЗАГАЛЬНІ ПОЛОЖЕННЯ МЕТОДОЛОГІЇ НАУКОВИХ ДОСЛІДЖЕНЬ		
1	Тема 1. Наука як система уявлень про світ	9
2	Тема 2. Поняття методології та методу у науковому дослідженні	9
3	Тема 3. Особливості методології політичних досліджень	9
4	Тема 4. Зміст та структура процесу наукового дослідження	9
МОДУЛЬ 2. ОРГАНІЗАЦІЯ НАУКОВИХ ДОСЛІДЖЕНЬ		
5	Тема 5. Організаційне забезпечення науково-дослідної роботи здобувача вищої освіти	9
6	Тема 6. Узагальнення, обґрунтування висновків і пропозицій, оформлення науково-дослідної роботи	9
7	Тема 7. Презентація результатів наукового дослідження	9
8	Тема 8. Оформлення результатів наукового дослідження та їх впровадження в практику	9
9	МКР	X
<i>Разом</i>		<i>72</i>

Завдання для самостійної роботи передбачає:

- опрацювання конспекту лекційних занять;
- опрацювання основної та додаткової літератури.

Житомирська політехніка	МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ «ЖИТОМИРСЬКА ПОЛІТЕХНІКА» Система управління якістю відповідає ДСТУ ISO 9001:2015	Ф-21.06- 05.01/052.00.1/ М/ОК1-023
	Екземпляр № 1	Арк 11 / 9

7. Індивідуальні завдання

Під час опанування блоку самостійної роботи студенти мають виконати індивідуальне завдання у вигляді тези доповіді для виступу на науково-практичній конференції. Обсяг тези доповіді – 2-3 стр. тексту (розмір шрифту – 14 пунктів, береги – 2 см, міжрядковий інтервал – 1,5).

8. Методи навчання

В процесі викладання даного предмету використовуються:

- а) лекційні та практичні заняття, аналіз політичної літератури, використання методів аналізу, синтезу, індукції, дедукції, абстрагування та сходження від абстрактного до конкретного, сполучення історичного та логічного аналізу, пояснення, дискусія;
- б) пояснення, інструктаж, аналіз документів;
- в) пояснення, дискусія, методи аналізу та синтезу, порівняння, використання електоральної статистики, анкетне опитування, теорія ігор, спостереження, аналіз документів, експеримент.

9. Методи контролю

Контроль складається:

- поточний контроль у формі тестування, усного опитування, презентації доповідей, модульний контроль, залік;
- поточний контроль виконання, самостійної роботи, модульний контроль, контроль виконання індивідуальних завдань, самоконтроль, залік;
- поточний, підсумковий контроль, презентація проєктів досліджень, залік.

Розподіл балів

Поточне тестування та самостійна робота								Сума
Змістовий модуль 1				Змістовий модуль 2				
T1	T2	T3	T4	T5	T6	T7	T8	100
10	10	20	10	10	10	20	10	

Шкала оцінювання

За шкалою	Екзамен	Залік	Бали
A	Відмінно	Зараховано	90-100
B	Добре	Зараховано	82-89
C			74-81
D	Задовільно	Зараховано	64-73
E			60-63
FX	Незадовільно	Не зараховано	35-59
F		Не зараховано	0-34

Житомирська політехніка	МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ «ЖИТОМИРСЬКА ПОЛІТЕХНІКА» Система управління якістю відповідає ДСТУ ISO 9001:2015	Ф-21.06- 05.01/052.00.1/ М/ОК1-023
	Екземпляр № 1	Арк 11 / 10

10. Рекомендована література

Основна література

1. Грипич С. Н, Буравкова Л. М. Науково-дослідницька діяльність студентів: навч. посібник / Видавництво: Кондор, 2021. – 288 с.
2. Гуторов О.І. Методологія та організація наукових досліджень : навч. посібник / О.І. Гуторов; Харк. нац. аграр. ун-т ім. В.В. Докучаєва – Х.: ХНАУ, 2017. – 272 с
3. Данильян О.Г. Методологія наукових досліджень : підручник / О. Г. Данильян, О. П. Дзьобань. – Харків : Право, 2019. – 368 с.
4. Дорошенко В.М. Основи наукових досліджень : навч. посіб. / В. М. Дорошенко, О. С. Тітлов, Т. А. Сагала, Н. О. Біленко ; Одес. нац. акад. харч. технологій. - Одеса : ФОП Бондаренко М. О., 2019. - 156 с.
5. Корягін М.В., Чік М. Ю. Основи наукових досліджень : [навч. посібник].К.: Алерта, 2019. 492 с.
6. Мальська М. Основи наукових досліджень : навчальний посібник / Марта Мальська, Наталія Паньків. – Львів : Видавництво ЛНУ імені Івана Франка, 2020. - 226 с.
7. Медвідь В. Ю., Методологія та організація наукових досліджень (у структурно-логічних схемах і таблицях): навч. посіб. / В. Ю. Медвідь, Ю. І. Данько, І. І. Коблянська– Суми: СНАУ, 2020. 220 с

Додаткова література

1. Драган І. В., Драган, І. О. Формування та розвиток лідерства в системі державного управління. Наукові записки Львівського університету бізнесу та права. Серія економічна. Серія юридична. 2022. Вип. 32. С. 258-264.
2. Ліпич Л. Г. Методологія та організація наукових досліджень (галузі знань: 05 – соціальні та поведінкові науки, 07 – управління та адміністрування) [Текст] : навч. посіб. / Л. Г. Ліпич, С. М. Бортнік, І. Г. Волинець та ін. ; за заг. ред. Л. Г. Ліпич. – Луцьк : Вежа-Друк, 2018. – 220 с.
3. Стрелкова Г.Г. Основи наукових досліджень [Електронний ресурс]: навч. посіб. / КПІ ім. Ігоря Сікорського; уклад.: Г. Г. Стрелкова, М. М. Федосенко, А. І. Замулко, О. С. Іщенко.– Київ: КПІ ім. Ігоря Сікорського, 2019. – 120 с.
4. Тулайдан В.Г. Основи наукових досліджень: навч. посібник. – Ужгород : УжНУ, 2017. — 105 с.
5. Швець С.В. Основи системного аналізу : навчальний посібник / С. В. Швець, У. С. Швець. – Суми : Сумський державний університет, 2017. – 126 с.
6. Dragan I.O. Emergency consequences information disclosure in the accounting system / V. V. Yevdokymov, D. O. Grytsyshen, I. O. Dragan, K. Y. Polyak, S. S. Skakovska // Financial and credit activity: problems of theory and practice. – 2019. - Vol 4, №31. – p.125-135

Житомирська політехніка	МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ «ЖИТОМИРСЬКА ПОЛІТЕХНІКА» Система управління якістю відповідає ДСТУ ISO 9001:2015	Ф-21.06- 05.01/052.00.1/ М/ОК1-023
	Екземпляр № 1	Арк 11 / 11

Інтернет-джерела

1. Види науково-дослідної роботи студентів.
URL: http://pfor.com/book_99_glava_37_ROZD%D0%86L_5._VIDI_NAUKOVO-DOSL%D0%86.html
2. Наукова робота (дипломна, магістерська робота) і основні вимоги.
URL: <http://baeva.org.ua/?p=183>
3. Особливості організації самостійної роботи студентів.
URL: http://osvita.ua/school/lessons_summary/education/36615/
4. Худолій О. М. Інформаційне забезпечення науково-дослідної роботи. URL: <http://www.tmfv.com.ua/journal/article/view/660/646>
5. Національна бібліотека України імені В. І. Вернадського. Бібліотечні електронні ресурси та технології. [Електрон. ресурс]. Режим доступу:
http://nbuv.gov.ua/e_technology?field_e_technology_tid=444&field_yfpdf_tid=All
6. Національна бібліотека України імені В. І. Вернадського. Наукові ресурси. [Електрон. ресурс]. Режим доступу: <http://nbuv.gov.ua/node/1539>
7. Наукова електронна бібліотека періодичних видань НАН України. Відділення фізико-технічних проблем енергетики. [Електрон. ресурс]. Режим доступу: <http://dspace.nbuv.gov.ua/handle/123456789/205>
8. Сторінка Державної служби статистики України. URL: <http://www.ukrstat.gov.ua>
9. Офіційний сайт Національної бібліотеки України імені В.І.Вернадського. URL: <http://www.nbuv.gov.ua>
10. Google Scholar або Google Академія: пошукова система і некомерційна бібліометрична база даних, що індексує наукові публікації та наводить дані про їх цитування. URL: <https://scholar.google.com.ua/>
11. Національна парламентська бібліотека України [Електронний ресурс]. URL: <http://www.nplu.kiev.ua>